

VARAHALDUS

Ülevaade, põhimõtted, terminoloogia

Asset management

**Overview, principles and terminology
(ISO 55000:2014)**

EESTI STANDARDI EESSÕNA

See Eesti standard on

- rahvusvahelise standardi ISO 55000:2014 ingliskeelse teksti sisu poolest identne tõlge eesti keelde. Tõlgenduserimeelsuste korral tuleb lähtuda ametlikes keeltes avaldatud tekstidest;
- jõustunud Eesti standardina sellekohase teate avaldamisega EVS Teataja 2015. aasta detsembrikuu numbris.

Standardi tõlke koostamise ettepaneku on esitanud tehniline komitee EVS/TK 33 „Juhtimissüsteemid ja vastavushindamine“, standardi tõlkimist on korraldanud Eesti Standardikeskus ning rahastanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Standardi on tõlkinud Elektrilevi OÜ, standardi on heaks kiitnud EVS/TK 33.

Standardi mõnedele sätetele on lisatud Eesti olusid arvestavaid märkusi, selgitusi ja täiendusi, mis on tähistatud Eesti maatahisega EE.

See standard on rahvusvahelise standardi ISO 55000:2014 eestikeelne [et] versioon. Teksti tõlke on avaldanud Eesti Standardikeskus ja sellel on sama staatus ametlike keelte versioonidega.

This standard is the Estonian [et] version of the International Standard ISO 55000:2014. It was translated by the Estonian Centre for Standardisation. It has the same status as the official versions.

Tagasisidet standardi sisu kohta on võimalik edastada, kasutades EVS-i veebilehel asuvat tagasiside vormi või saates e-kirja meiliaadressile standardiosakond@evs.ee.

ICS 01.040.03; 03.100.01

Standardite reprodutseerimise ja levitamise õigus kuulub Eesti Standardikeskusele

Andmete paljundamine, taastekitamine, kopeerimine, salvestamine elektroonsesse süsteemi või edastamine ükskõik millises vormis või millisel teel ilma Eesti Standardikeskuse kirjaliku loata on keelatud.

Kui Teil on küsimusi standardite autorikaitse kohta, võtke palun ühendust Eesti Standardikeskusega: Aru 10, 10317 Tallinn, Eesti; koduleht www.evs.ee; telefon 605 5050; e-post info@evs.ee

SISUKORD

EESSÕNA.....	IV
SISSEJUHATUS.....	V
0.1 Eesmärk.....	V
0.2 Seos teiste standarditega.....	V
0.3 Sihtgrupp.....	V
0.4 Standardite kasulikkus.....	V
1 KÄSITLUSALA.....	1
2 VARAHALDUS.....	1
2.1 Üldist.....	1
2.2 Varahalduse kasulikkus.....	1
2.3 Varad.....	2
2.4 Ülevaade varahaldusest.....	2
2.5 Ülevaade varahalduse juhtimissüsteemist.....	4
2.6 Lõimitud juhtimissüsteemide lähenemisviis.....	10
3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED.....	10
3.1 Üldterminid.....	10
3.2 Varaga seotud terminid.....	14
3.3 Varahaldusega seotud terminid.....	15
3.4 Varahalduse juhtimissüsteemiga seotud terminid.....	16
Lisa A (teatmelisa) Teave varahaldustegevuste kohta.....	17
Lisa B (teatmelisa) Varahalduse juhtimissüsteemi põhielementide omavahelised seosed.....	18
Kirjandus.....	19

EESSÕNA

ISO (*International Organization for Standardization*) on ülemaailmne rahvuslike standardimisorganisatsioonide (ISO rahvuslike liikmesorganisatsioonide) föderatsioon. Tavaliselt tegelevad rahvusvahelise standardi koostamisega ISO tehnilised komiteed. Kõigil rahvuslikel liikmesorganisatsioonidel, kes on mingi tehnilise komitee pädevusse kuuluvast valdkonnast huvitatud, on õigus selle komitee tegevusest osa võtta. Selles töös osalevad käsikäes ISO-ga ka rahvusvahelised, riiklikud ja valitsusvälised organisatsioonid. Kõigis elektrotehnika standardimist puudutavates küsimustes teeb ISO tihedat koostööd Rahvusvahelise Elektrotehnikakomisjoniga (IEC).

Selle dokumendi väljatöötamise ja edaspidise haldamise protseduure on kirjeldatud ISO/IEC direktiivide 1. osas. Eriti tuleks tähele panna eri liiki ISO dokumentide jaoks vajalikke heakskiitmise kriteeriume. See dokument on kavandatud ISO/IEC direktiivide 2. osas esitatud toimetamisreeglite kohaselt (vt www.iso.org/directives).

Tuleb pöörata tähelepanu võimalusele, et standardi mõni osa võib olla patendiõiguse subjekt. ISO ei vastuta sellis(t)e patendiõigus(t)e väljaselgitamise eest. Andmed standardi koostamise ajal kindlaks tehtud patendiõiguste kohta esitatakse sissejuhatuses ja/või ISO laekunud patendiavalduste loendis (vt www.iso.org/patents).

Selles dokumendis kasutatud kaubanimed on esitatud standardi kasutamise lihtsustamiseks ning ei kujuta endast heakskiitu.

Selgitused vastavushindamisega seotud ISO eriomaste terminite ja väljendite kohta ning teave selle kohta, kuidas ISO järgib WTO tehniliste kaubandustöketepingus sätestatud põhimõtteid, on esitatud järgmisel aadressil: Foreword – Supplementary information.

Selle standardi eest vastutab projektkomitee ISO/PC 251 „Asset management“.

Standardi ISO 55000:2014 parandatud versioonis on parandatud määratluste 3.2.4 kuni 3.2.7 numeratsioon ja vastavad ristviited.

SISSEJUHATUS

0.1 Eesmärk

Selles rahvusvahelises standardis esitatakse ülevaade varahaldusest ja varahalduse juhtimissüsteemidest (st vara haldamiseks kasutatavatest juhtimissüsteemidest). Samuti loob see konteksti standarditele ISO 55001 ja ISO 55002.

Kõnealuste standardite ettevalmistamise käigus tehtud rahvusvahelises koostöös on kindlaks tehtud ühised tavad, mida on võimalik kohaldada väga erinevatele varadele väga erinevates organisatsioonides ja väga erinevates kultuurides.

0.2 Seos teiste standarditega

Standardites ISO 55001, ISO 55002 ja selles rahvusvahelises standardis käsitletakse vara haldamiseks kasutatavat juhtimissüsteemi, mida kõigis kolmes standardis nimetatakse varahalduse juhtimissüsteemiks.

Standardeid ISO 55001, ISO 55002 ja seda rahvusvahelist standardit võib kasutada kombinatsioonis mis tahes majandusharus või vara liigi suhtes kohaldatava konkreetse varahaldusstandardi ja tehnilise spetsifikatsiooniga. Standardis ISO 55001 esitatakse varahalduse juhtimissüsteemile esitatavad nõuded, samas kui ülejäänud standardites kirjeldatakse sektoripõhiseid, varapõhiseid või tegevuspõhiseid tehnilisi nõudeid või antakse juhiseid, kuidas tuleks standardit ISO 55001 tõlgendada ning mõnes konkreetses majandusharus või mõne konkreetse vara liigi suhtes kohaldada.

0.3 Sihtgrupp

See rahvusvaheline standard on kavandatud eelkõige kasutamiseks isikutele, kes

- kaaluvad, kuidas parendada oma organisatsiooni varabaasist saadava väärtuse realiseerimist;
- tegelevad varahalduse juhtimissüsteemi sisseseadmise, elluviimise, toimivana hoidmise ja parendamisega;
- tegelevad varahaldustegevuste planeerimise, kavandamise, elluviimise ja ülevaatamisega; samuti vastavad teenusepakkujad.

0.4 Standardite kasulikkus

Standardite ISO 55001, ISO 55002 ja selle rahvusvahelise standardi vastuvõtmine võimaldab organisatsioonil saavutada oma eesmärged vara mõjusa ja tõhusa haldamise kaudu. Varahalduse juhtimissüsteemi kasutamine annab kindluse, et osutatud eesmärged on võimalik saavutada pikema aja jooksul järjepidevalt ja jätkusuutlikult.

Lisas A esitatakse lisateavet varahaldustegevustega seotud valdkondade kohta.

Lisas B on kujutatud varahalduse juhtimissüsteemi põhielementide omavahelised seosed.

See dokument on EVS-i poolt loodud eelvaade

Taotluslikult tühjaks jäetud

1 KÄSITLUSALA

Selles rahvusvahelises standardis esitatakse ülevaade varahaldusest, selle põhimõtetest, terminoloogiast ja varahalduse kasutuselevõtmisega eeldatavasti kaasnevatest eelistest.

Seda rahvusvahelist standardit saavad kohaldada igat liiki ja igas suuruses organisatsioonid igat liiki vara suhtes.

MÄRKUS 1 Selles rahvusvahelises standardis on silmas peetud eelkõige materiaalse vara haldamist, kuid seda saab kohaldada ka muude varaliikide suhtes.

MÄRKUS 2 Selles rahvusvahelises standardis ei esitata rahanduslikke, raamatupidamislikke ega tehnilisi juhiseid konkreetsete varaliikide haldamiseks.

MÄRKUS 3 Standardites ISO 55001, ISO 55002 ja selles rahvusvahelises standardis tähendab termin „varahalduse juhtimissüsteem“ vara haldamiseks kasutatavat juhtimissüsteemi.

2 VARAHALDUS

2.1 Üldist

Organisatsiooni eesmärkide saavutamiseks vajaliku vara liiki ja vara haldamise viisi mõjutavad muu hulgas järgmised tegurid:

- organisatsiooni olemus ja otstarve;
- selle toimimise kontekst;
- rahalised piirangud ja regulatiivsed nõuded;
- organisatsiooni ja selle huvipoolte vajadused ja ootused.

Osutatud mõjutegureid tuleb kaalutleda varahalduse sisseseadmisel, elluviimisel, toimivana hoidmisel ja järjepideval parendamisel.

Organisatsiooni vara mõjus ohjamine ja valitsemine on vajalik, et realiseerida väärtust riskide ja võimaluste juhtimise kaudu eesmärgiga saavutada kulu, riski ja tulemuslikkuse vahel soovitud tasakaal. Organisatsioonide toimimise regulatiivne ja seadusandlik keskkond muutub üha keerulisemaks ning paljude varaliikidega olemuslikult kaasnevad riskid teisenevad pidevalt.

Kui selles rahvusvahelises standardis tutvustatud varahalduse ja seda toetava varahalduse juhtimissüsteemi põhialused seotakse organisatsiooni üldisema valitsemis- ja riskijuhtimisraamistikuga, võivad need anda käegakatsutavaid eeliseid ja suurendada võimalusi.

Varahalduses teisendatakse organisatsiooni eesmärgid riskipõhist lähenemisviisi kasutades varaga seotud otsusteks, plaanideks ja tegevusteks.

2.2 Varahalduse kasulikkus

Varahaldus võimaldab organisatsioonil realiseerida varast saadavat väärtust organisatsiooni eesmärkide saavutamiseks (vt 2.5.3.4). Väärtuse sisu sõltub kõnealustest eesmärkidest, organisatsiooni olemusest ja otstarbest ning selle huvipoolte vajadustest ja ootustest. Varahaldus toetab väärtuse realiseerimist, tasakaalustades samal ajal rahalisi, keskkonnaalaseid ja sotsiaalseid kulusid, riske, teenusekvaliteeti ja varaga seotud tulemuslikkust.

Varahalduse eelised võivad olla muu hulgas järgmised: